

Đề bài

Cây xà nu và ý nghĩa biểu tượng của loài cây này (Truyện ngắn "Rừng xà nu" của Nguyễn Trung Thành).

Bài làm

Tâm hồn mỗi nhà văn dường như được vẫy gọi bởi những ngoại cảnh riêng biệt, ám ảnh. Với Nguyễn Trung Thành, mảnh đất Tây Nguyên vừa hào hùng, man dại, vừa linh thiêng, bí ẩn khôn cùng có một sức đeo bám lớn. Bất kể từ chính hồn thiêng sông núi nơi đây, cây xà nu, rừng xà nu và sức sống mãnh liệt của nó đã trở thành điểm nhấn đặc biệt khắc sâu, ghi tạc trong cảm hứng sáng tạo của ông. Hành ảnh cây xà nu được thể hiện rất độc đáo qua tác phẩm “Rừng xà nu”.

Chính Nguyễn Ngọc đã từng tâm sự: “Tôi yêu say mê cây rừng xà nu. Ấy là một cây hùng vĩ cao thượng, man dại và trong sạch, mỗi cây cao vút, vạm vỡ, ú nhựa, tán lá vừa thanh nhã vừa rần rỏi menh mông, tưởng như đã sống tự ngàn đời, còn sống đến ngàn đời sau, từng cây, hàng vạn, hàng triệu cây vô tận”. Chính tình yêu đầy đam mê cho cây rừng xà nu, chính sự gắn bó máu thịt với núi nước Tây Nguyên anh hùng đã khiến ngòi bút Nguyễn Trung Thành khắc tạc những hình ảnh tuyệt mỹ về thiên nhiên, con người nơi đây. Cảm hứng mãnh liệt về loài cây “hùng vĩ và cao thượng, man dại và trong sạch” đã thôi thúc tận tâm can, thúc giục tự trong máu để rồi “hình tượng lớn bao trùm toàn tác phẩm là hình tượng những cây xà nu, những xà nu. Chính nó đã đem lại cho tác phẩm sức khái quát lớn cũng như sự sinh động, chân thực như cuộc đời”.

“Sức khái quát và sự sinh động, chân thực” của hình tượng cây rừng xà nu nằm ở chỗ viết về cây rừng xà nu nhưng Nguyễn Trung Thành còn gọi đến tận cùng bản chất khốc liệt của chiến tranh. Bút pháp miêu tả được sử dụng đầy sáng tạo, tài hoa khiến người đọc hình dung được trước mắt bức tranh Tây Nguyên khốc liệt, xót đau mà hào hùng, kiêu hãnh. Những trang văn đậm chất anh hùng ca cứ vang vọng, hào sáng, lời của núi rừng tạo nên một không khí rất riêng cho truyện.

“Hầu hết đạn đại bác đều rơi vào ngọn đồi xà nu cạnh con nước lớn”. Rừng xà nu vươn mình hứng chịu, gánh lấy cái dữ dội, bạo tàn của chiến tranh, bom đạn. Người ta như nghe được tiếng bom rơi đạn nổ dội vào nơi đây nhưng cũng như nghiêng mình ngưỡng vọng trước một thế trường tồn đầy kiêu hùng, thách thức. Thu vào mình bao đau thương nhưng ẩn tượng về cây rừng xà nu lại là một cảm hứng mãnh liệt, hào hùng. Nguyễn Trung Thành miêu tả rất ấn tượng hình ảnh những cây xà nu bị thương, có tác động mạnh mẽ đến giác quan người đọc. “Cả rừng xà nu hàng vạn cây không có cây nào không bị thương. Có những cây bị chặt đứt ngang nửa thân mình, đổ ào ào như một trận bão. Ở chỗ vết thương, nhựa ứa ra, tràn trề, thơm ngào ngạt, long lanh nắng hè gay gắt, rồi dần dần bầm lại, đen và đặc quện thành từng cục máu lớn”. Ngay khi cây gục ngã người ta vẫn thấy bùng lên một sức sống diệu kỳ, chính ở chỗ vết thương, sự sống của cây như căng trào, tràn trề nhất. Cái gay gắt của nắng hè gập gờ cái ứa tràn của nhựa cây mà kết tụ thành một vẻ đẹp long lanh, lộng lẫy. Ngay trong

cái chết, sự sống vẫn trỗi dậy, tưởng như không gì ngăn cản nổi, vẻ đẹp vẫn thăng hoa, ngỡ như không bom đạn nào có thể tàn phá. Nguyễn Trung Thành đã nhìn cây xà nu như một sinh thể sống khi đặc biệt khắc tạo hình ảnh những “cục máu lớn”. Nhựa xà nu hay máu con người mà cũng mang trong mình đầy đủ và sống động cái đau thương, khốc liệt của chiến tranh? Câu văn sinh động với thủ pháp nhân hóa, có sức gợi rất sâu và đánh động đến nỗi đau sâu thẳm của con người trong chiến tranh. Nhìn những cây xà nu bị thương mà người ta tưởng chừng tác giả cũng xót xa, đau đớn như chính hình ảnh những con người Tây Nguyên bị thương, tàn phá “Sức khái quát và sự chân thực, sinh động, của hình tượng cây rừng xà nu nằm chính ở sức gợi khôn cùng này chăng?”

Sức sống kỳ diệu của cây đối lập gay gắt với sự tàn bạo, khốc liệt của kẻ thù. Như một sự thách thức, cây này mới ngã gục, “đã có bốn năm cây con mọc lên, ngọn xanh rờn, hình nhọn mũi tên lao thẳng lên bầu trời”. Bất chấp bom đạn chiến tranh, bất chấp những đợt đại bác, xà nu vẫn mãnh liệt sinh sôi và kiêu hãnh trường tồn. Hình tượng được miêu tả không chỉ “sinh động, chân thực như cuộc đời” mà còn có sức khái quát lớn lao khi mở ra những liên tưởng thú vị giữa sự sinh sôi của cây xà nu với sức sống con người Tây Nguyên. Nếu sự sinh sôi của cây là bất tận thì sức sống của con người nơi đây là khôn cùng. Nếu không bom đạn nào tàn phá được hết rừng xà nu thì cũng không cuộc chiến tranh nào có thể khiến con người Tây Nguyên gục ngã, đầu hàng. Dường như sức sống man dại, mãnh liệt và kiêu hùng đã trở thành bản chất của núi nước, đại ngàn Tây Nguyên. “Những cây nhọn hoắt hình mũi tên, phóng lên rất nhanh để tiếp lấy ánh nắng” như mang theo cùng cái khát vọng vươn tới mạnh mẽ, quyết tâm của con người trong đấu tranh cách mạng. Sức vươn tới và sự ham sống của cây rừng xà nu hay chăng niềm khao khát tự do của những ý chí sục sôi, những tinh thần đấu tranh anh dũng. Ngắm nhìn cái dáng vươn lên, cái thế đứng đón đợi mặt trời của cây rừng xà nu, người ta như thấy cả cái bất khuất, ngạo nghễ trong tư thế con người, dân tộc Tây Nguyên. Xà nu đẹp đến lạ thường ngay khi nó đối diện với đạn đại bác của giặc: “thứ ánh nắng trong rừng rọi từ trên cao xuống từng luồng lớn thẳng tắp, lỏng lẻo vô số hạt bụi vàng từ nhựa cây bay ra, thơm mỡ màng”. Câu văn nồng nàn cái men say đầy chất thơ, căng trào cái mỡ màng, óng ánh của sự sống, đưa người đọc đến với vẻ đẹp tráng lệ của cây rừng xà nu, lạc bước vào khu rừng đầy sự kỳ diệu. Sức sống xà nu trào dâng trong không gian, bao bọc khắp núi rừng bằng một mùi thơm rất riêng, ngọt ngào, tươi mới. Nó đánh thức niềm tự hào, kiêu hãnh sâu sắc trong lòng người, nó khơi lên cái mỡ màng, dào dạt của sức sống Tây Nguyên. “Đạn đại bác không giết nổi chúng”, những cây xà nu cứ hiên ngang tồn tại như một sự thách thức đầy kiêu hùng với kẻ thù. Câu văn là một lời phủ định nhưng lại bao hàm một sự khẳng định đầy mạnh mẽ, tự hào về sức sống bền bỉ, lâu dài của cây xà nu. Bất chấp sự tàn bạo, khốc liệt của chiến

tranh, xà nu vẫn trường tồn cùng hồn thiêng sông núi, với vẻ đẹp hoang dại mà đầy chất thơ, với sức sống bền bỉ mà bất khuất. Hình tượng xà nu đã hiện ra như thế, dưới ngòi bút hùng hực cảm hứng ngợi ca và dạt dào một tình yêu đam mê cho mảnh đất nơi này. Nó không chỉ phập phồng hơi thở núi rừng “sinh động, chân thực như cuộc đời” mà còn ẩn chứa những ý nghĩa “khái quát” lớn lao. Sức sống mãnh liệt, ý chí bền gan, tinh thần bất khuất của con người Tây Nguyên phải chăng đã bật lên từ chính gốc rễ cây rừng xà nu, được nuôi dưỡng bằng nhựa sống xà nu? Cây xà nu, rừng xà nu đã trở thành hồn thiêng của núi nước Tây Nguyên, mang trong mình linh hồn con người Tây Nguyên. Người ta hiểu vì sao người Tây Nguyên yêu quý cây xà nu đến thế, tình người và hồn đất lại quyện hòa sâu sắc đến vậy. “Cứ thế hai ba năm nay rừng xà nu ưỡn tấm ngực lớn của mình ra, che chở cho làng”, trở thành bức thành trì vững chắc, kiên cố để bảo vệ cho dân làng Xô Man. Người ta không chỉ hình dung được cái lớn lao, khỏe khoắn của “tấm ngực lớn” xà nu mà còn cảm nhận được mối quan hệ, sự gắn bó, chở che máu thịt thiêng liêng giữa cây và người. Lời khen tặng của Nguyễn Trung Thành được dệt nên bởi bao nhiêu xúc cảm nâng niu, trân trọng, tự hào, bởi vậy nó không chỉ có “sức khái quát, sự sinh động, chân thực” mà còn lắng đọng tâm tình chân thành, cảm hứng ngợi ca của tác giả.

“Tấm ngực lớn” của cây rừng xà nu không chỉ che chở, bao bọc dân làng Xô Man mà còn “bao trùm toàn tác phẩm” của Nguyễn Trung Thành. Xà nu trở thành một nhân vật trung tâm mà từ đây, phát khởi biết bao sức sống, lan tỏa biết bao vẻ đẹp và gọi dậy những tinh thần, ý chí kiên định, sục sôi. “Chính nó đã đem lại cho tác phẩm sức khái quát lớn cũng như sự sinh động, chân thực như cuộc đời”. Nó kết tinh được linh hồn, tinh thần, sức mạnh của con người và mảnh đất Tây Nguyên, nó hiển hiện đầy sống động và linh diệu sự sống trường tồn, vẻ đẹp mỡ màng và tư thế bất khuất. Bút lực Nguyễn Trung Thành đã dồn tụ bao nhiêu tâm huyết đã chạy đua với vẻ đẹp, sức sống xà nu để thấu tóm, kết tụ lên trang văn, cho hình tượng trung tâm này một “sức khái quát, một sự sinh động, chân thực” độc đáo và đặc sắc.

Xà nu không chỉ tỏa bóng trên trang văn mà còn khắc tạc trong máu tim người nghệ sĩ để “khơi lên nguồn cảm hứng dạt dào, trở thành điểm tựa, điểm gọi tứ để nhà văn suy ngẫm về mạch sống của đất nước và sức sống của nhân dân”. Hình tượng xà nu đã đánh động đến cõi sâu thẳm của tâm linh, đã khơi gọi những suy ngẫm, chiêm nghiệm đầy lắng đọng của người viết. Nó không chỉ ào ạt, vang động cái không khí đánh Mỹ hùng hực lúc bấy giờ mà còn tìm về những chiều sâu suy ngẫm “về mạch sống của đất nước và sức sống của nhân dân”. Xà nu đã kết tinh cái lắng sâu của tư tưởng, mở ra phút thăng hoa của cảm xúc để rồi gọi hứng, gọi tứ cho những trang văn. Nguyễn Trung Thành đã viết về “điểm tựa” điểm gọi tứ ấy: “Rừng xà nu chột đến và lập tức tôi biết tôi đã tạo được không khí, đã có

không gian ba chiều. Và cũng lập tức đã nhập được vào không khí và không gian ấy. Tất cả trở nên dễ dàng đến ngạc nhiên đối với tôi. Tôi hình dung ra, thấy hiển hiện ra tất cả. Các chi tiết tự nó đến, cách sắp xếp các lớp thời gian, xen kẽ, đan quyện những mạch nối cùng đến dễ dàng và tự nhiên, như tất nó phải vậy”. Chỉ một phút chợt đến mà rừng xà nu đã mở ra biết bao không gian, hình ảnh, đã “khơi lên nguồn cảm hứng dạt dào” cho ngòi bút Nguyễn Trung Thành. Chẳng phải “điểm tựa, điểm gọi từ” đã làm được những điều kỳ diệu đó sao?

Cây rừng xà nu đã trở thành biểu tượng của “đất nước đứng lên”, của Tây Nguyên nổi dậy. Chủ nghĩa yêu nước anh hùng cách mạng đã chung đúc, hội tụ trong tâm hồn, trí óc của tất cả mọi người, tạo nên một sức mạnh thống nhất chặt chẽ trong tác phẩm “Mạch sống của đất nước” cuộn cuộn trào dâng với tinh thần đồng khởi, với khát vọng diệt giặc cứu nước của tập thể nhân dân anh hùng. “Mạch sống của đất nước” âm ỉ mà mãnh liệt, lặng thầm và mạnh mẽ, bất tận, không bao giờ thôi trôi chảy, không khi nào ngừng tiếp nối. Giống như hình tượng xà nu “nối tiếp tới chân trời”, con đường kháng chiến của dân tộc còn dài lâu, gian khổ nhưng luôn vút lên cái thế đứng bất khuất, anh hùng. Cây xà nu còn, “mạch sống của đất nước” còn, cây xà nu nối tận chân trời, những thế hệ con người của đất nước ấy vẫn sinh sôi, trưởng thành trong kháng chiến. Cuộc kháng chiến trường kỳ đòi hỏi bao nhiêu công hiến, hi sinh, mất mát, một con đường dài đang trải ra trước mắt nhưng “mạch sống đất nước” vẫn cứ tươi tắn, chảy trôi. Mở ra và kết thúc tác phẩm, hình ảnh những cây xà nu tí tắp phía chân trời giống như một khúc vĩ thanh đẹp đẽ, âm vang và hào sảng, mang theo lời của hồn thiêng sông núi, vang động mạch sống của đất nước, quê hương.